

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

DUMAN - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 17149/03)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

27 Ocak 2009

İşbu karar Sözleşme'nin 44 / 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

USUL

T.C. vatandaşı Mahmut Duman (başvuran) tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 12 Mayıs 2003 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapılan 17149/03 numaralı başvuru sonucu bu dava görülmektedir.

Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İzmir barosu avukatlarından A. Terece tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

Başvuran 1970 doğumlu olup Antalya'da ikamet etmektedir.

2 Şubat 2002 tarihinde o çevreye sızmış bir haber elemanının verdiği bilgilere dayanarak düzenlenen bir operasyon sırasında, başvuran uyuşturucu madde sattığı sırada sivil iki jandarma tarafından suçüstü yakalanmıştır. Başvuran daha sonra gözaltına alınmıştır.

3 Şubat 2002 tarihinde başvurayı yakalayan jandarmalar ve haber elemanı V.D.'nin ifadeleri alınmıştır. Ön soruşturma sırasında aralarında uyuşturucuyu evine bıraktığı suç ortağı M.K.'nin de bulunduğu tanıkların ifadeleri alınmıştır.

4 Şubat 2002 tarihinde Gazipaşa Sulh Ceza Mahkemesi hakimi başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

Alanya Cumhuriyet Savcısı 8 Şubat 2002 tarihinde başvuranın mahkumiyetini talep etmiştir.

Alanya Ağır Ceza Mahkemesi 12 Şubat 202'de İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) lehine yetkisizlik kararı vermiştir.

9 Mayıs 2002 tarihli duruşmada soruşturmada olay yeri tutanakları okunmuş, başvuranın avukatı müvekkili aleyhindeki bütün suçlamalara karşı çıkmış, başvuranın uyuşturucu satıcısı değil kullanıcısı olduğunu öne sürmüştür.

27 Haziran 2002'deki duruşma sırasında DGM ele geçirilen uyuşturucu miktarının 2,276 kg. olduğu bilgisini adli tıptan edinmiştir.

6 Ağustos 2002 tarihindeki duruşma esnasında başvuranın avukatı müvekkilinin uyuşturucu satıcısı olduğu suçlamasını reddederek DGM'den sivil polis memurları ile haber elemanının duruşmada ifade vermelerini talep etmiştir. Hakimler bu talebi sözü edilen kişilerin mahkemede ifade vermelerinin gerçeğin ortaya çıkmasında hiçbir katkısı olmayacağı gerekçesiyle reddetmiştir.

DGM 6 Ağustos 2002 tarihli bir karar ile başvurayı iki yıl altı ay hapis ve 136.315.061 TL. (yaklaşık 85 Euro) para cezasına çarptırmıştır. DGM başvuranın 28 Temmuz 2002 tarihli yazılı savunmasında aleyhinde yapılan suçlamaları ve aynı günkü duruşmada itiraf mektubunun kendisine ait olduğunu kabul ettiğini hatırlatmıştır. Mahkeme maddi kanıtların yanı sıra ele geçirilen uyuşturucu maddenin miktarını ve soruşturma sırasında hazırlanan olay yeri tutanaklarını da dikkate almıştır. Bu tutanakların başvuranın ve avukatının hazır

bulunduğu duruşmalar sırasında okunmasında adı geçenlerin içeriğine itiraz etme imkânları bulunmaktaydı.

Başvuran 13 Ağustos 2002 tarihinde temyize gitmiştir.

10 Ekim 2002 tarihinde Yargıtay Başsavcısı esas hakkındaki görüşünü Yargıtay İkinci Ceza Dairesi'ne iletmiş ve ilk derece mahkemesindeki süreç, eldeki kanıt unsurları, ilk derece mahkemesinin takdir yetkisini göz önünde bulundurarak, yargılamanın usul kurallarına ve hukuka uygun olduğu, bu cihetle temyiz başvurusunun reddedilerek bidayet mahkemesi kararının onanması yönünde görüş bildirmiştir

Yargıtay başsavcısının görüşü başvurana tebliğ edilmemiş, 19 Ekim 2002 tarihinde dosyaya konmuş, böylece tarafların ulaşabileceği bir hale gelmiştir.

19 Aralık 2002 tarihinde Yargıtay ilk derece mahkemesinin 6 Ağustos 2002 tarihli kararını onamıştır.

Yargıtay'ın bu kararı başvurana tebliğ edilmemiş, 31 Aralık 2002'de DGM'deki dosyasına eklenmiş ve 31 Aralık 2002'de nihai hale gelmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran ilgili tanıkları sorgulama olanağının bulunmadığı, Yargıtay başsavcısının yazılı görüşüne yanıt veremediği ve başsavcının tebliğnamesinin kendisine tebliğ edilmediği gibi gerekçelerle iç hukuktaki mahkemeler önünde adil yargılanma hakkından yoksun bırakıldığını iddia etmektedir. Başvuran bu yönde AİHS'nin 6. maddesini öne sürmektedir.

A. Kabuledilebilirlik hakkında

1. İlgili tanıkları sorgulamanın olanaksız oluşu

Hükümet öncelikle, bir tanığın duruşmada ifade vermesinin gerekliliğine veya yararına karar vermenin ilke olarak ulusal yargıcın sorumluluğunda olduğunun altını çizmektedir. Başvuranın uyuşturucu madde satarken suçüstü yakalandığını ve ulusal yargı mercilerinin, tanıkların soruşturma sırasında alınan ifadelerini yeterli bulduğunu ve yazılı beyanlarını dikkate aldıklarını hatırlatmaktadır.

Başvuran şikayetlerini yinelemektedir.

AİHM, mahkumiyet kararının, tamamen veya büyük ölçüde, sanığın ne soruşturma ne duruşma safhasında sorgulayamadığı ya da sorgulatamadığı bir tanığın ifadesine dayanması durumunda, savunma hakkının AİHS'nin 6. maddesinin gerekleri ile bağdaşmayacak şekilde kısıtlandığını daha önce birçok kez dile getirmiştir (Bkz. Unterpertinger-Avusturya kararı 24 Kasım 1986, Saidi-Fransa 20 Eylül 1993 ve Van Mechelen vd-Hollanda 23 Nisan 1997, Dorigo-İtalya no: 33286/96).

AİHM bu başvuruda başvuranın ilgili tanıkları duruşmada sorgulama talebinin hakimler tarafından sözkonusu kişilerin duruşmada ifade vermelerinin gerçeğin ortaya çıkmasında

hiçbir katkısı olmayacağı gerekçesiyle reddedildiğini hatırlatır. Hakimler, başvuranın suçluluğunu tespit ederken suçu açıkça itiraf etmesini, maddi kanıtları ve bilhassa ele geçirilen uyuşturucu madde miktarını dayanak kabul etmişlerdir.

AİHM başvuranın ve avukatının 9 Mayıs 2002 tarihli duruşma sırasında soruşturma sırasında toplanan yazılı kanıt unsurlarına, bunlara ilişkin tutanaklar okunurken itiraz etme olanaklarının bulunduğunu hatırlatır.

Bu şartlar altında başvurana aleyhindeki tanıkları sorgulama imkânının verilmemesi AİHS'nin 6/3 b) bendinde öngörülen davanın çekişmeli olması ilkesini ihlal etmemiştir.

AİHM, AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca başvurunun dayanaktan yoksun olduğunu ve 35/4 madde gereğince reddedilmesi gerektiğini kaydeder.

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının tebliğnamesinin tebliğ edilmemesi

Hükümet altı ay kuralının Yargıtay Başsavcısı'nın görüşünün dosyaya konduğu 19 Ekim 2002 tarihinden itibaren başladığını, dolayısıyla Yargıtay Başsavcısı'nın görüşünün tebliğ edilmediği şikayetin gecikmeli yapıldığını savunmaktadır.

AİHM buna benzer davalarda kaydettiği üzere (Bkz. örneğin sözü edilen Tekelioğlu) yargı sürecini bir bütün olarak değerlendirdiğini ve iç hukuktaki nihai kararın tebliğ edildiği tarihi altı ay kuralının başlangıç tarihi olarak kabul ettiği hususunu yineler. Böylesi bir tebliğin yokluğunda, mahkeme kalemine intikal ettiği ve dosyaya konduğu «nihai tarih» son tarih olarak kabul edilir ki bu davada bu tarih 31 Aralık 2002'dir. AİHM altı ay kuralına riayet edildiğini saptamaktadır. Bu nedenle Hükümetin ön itirazını reddetmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas hakkında

AİHM daha önce de bu başvurudakine benzer bir şikayeti incelediğini ve başsavcının görüşünün tebliğ edilmemesi, başsavcının görüşlerinin niteliği ve davalının bu görüşlere yazılı cevap verme imkanından mahrum olması nedenleri ile AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığını anımsatır (Bkz. diğer birçokları arasında, sözü edilen Göç kararı, Arslan-Türkiye kararı, 20 Eylül 2007, no: 67036/01 ve sözü edilen Tekelioğlu kararı).

AİHM, Hükümetin benzer bu şikayetler karşısında Mahkemenin bu davada farklı bir sonuca ulaşmasını sağlayacak ikna edici hiçbir tespit ve delil sunmadığını belirlemiştir.

Bu nedenle AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASINA İLİŞKİN

AİHS'nin 41. maddesine göre “Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHM, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran 2.500 Euro maddi tazminat talep etmektedir. Başvuran kanıtlayıcı herhangi bir belge olmaksızın mahkum olduğu süre boyunca profesyonel iş yaşantısının kesintiye uğraması nedeniyle gelir kaybına uğradığını ve ayrıca ailesinin kendisini ziyarete gelmesi için birtakım masraflar yaptığını öne sürmektedir. Başvuran ayrıca 2.500 Euro manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

Başvuranın öne sürdüğü gelir kaybı ile ilgili olarak AİHM, tespit edilen ihlal kararı ile öne sürülen maddi zarar arasında bir illiyet bağı tespit edememekte ve bu talebi reddetmektedir. AİHM, yerleşik içtihadı uyarınca ihlal tespitinin başlı başına sürülen manevi zararı gidermesi bakımından yeterli bir adil tatmini oluşturduğuna itibar etmektedir (Bkz. Kömürcü-Türkiye kararı, no: 77432/01, 22 Haziran 2006; Ayçoban vd.-Türkiye kararı, no: 42208/02, 43491/02 ve 43495/02, 22 Aralık 2005).

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran AİHM nezdinde yapmış olduğu yargılama giderleri için 3.000 Euro talep etmektedir. Başvuran ekte İzmir Barosunun ve Türkiye Barolar Birliği'nin avukatlık ücret tarifelerini ve 30 Mayıs 2008 tarihli 3.500 Euro'luk (yaklaşık 1.900 Euro) masrafın yapıldığını gösterir faturayı sunmaktadır.

Hükümet bu talebin dayanaksız olduğunu savunmaktadır.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM sunulan belgeler ve yerleşik içtihat ışığında başvurana yargılama giderlerine karşılık 1.900 Euro ödenmesine karar vermektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın tebliğnamesinin tebliğ edilmediği yönündeki şikayetin (6/1 madde) *kabuledilebilir*, bunun dışındaki şikayetlerin *kabuledilemez olduğu*na;

2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. İhlal tespitinin kendisinin başvuranın öne sürdüğü manevi zararı gidermesi bakımından başlı başına bir adil tatmini *oluşturduğuna*;

4. a) AİHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümetin yargı giderleri için başvurana 1.900 (bin dokuz yüz) Euro ödemesine;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

5. Adil tatmine ilişkin diğ er taleplerin *reddine*;
KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 27 Ocak 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.